

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
CELJE

Izpostava Velenje
Metleče 7, 3325 Šoštanj
Tel. : 03 898 82 70 , GSM: 041 475 478

E-pošta: lidija.diklic@ce.kgzs.si

KMETIJSKA
SVETOVALNA
SLUŽBA
SLOVENIJE

Šoštanj, 11.10.2022

POGOJENOST- KAJ JE TO?

Vlada Republike Slovenije je konec septembra potrdila **Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027**, ki je že bil poslan v potrditev Evropski komisiji. Načrt se prične izvajati s 1.1.2023. Do sedaj so morali vsi, ki so prejeli plačila ukrepov skupne kmetijske politike, spoštovati in izvajati zahteve navzkrižne skladnosti. Po novem se te zahteve imenujejo »okrepljena pogojenost«. To so obvezna pravila oz. standardi, ki jih bodo morali izpolnjevati vsi upravičenci do plačil skupne kmetijske politike, če bodo želeli prejeti neposredna plačila in ostala plačila vezana na površine ali živali.

Sistem okrepljene pogojenosti temelji na združitvi obstoječe navzkrižne skladnosti z zahtevami »zelene komponente«. Ta sprememba pomeni, da bodo zahteve iz naslova zelene komponente, ki so v obdobju 2015–2022 veljale za nadstandard, za katerega so kmetje pridobili plačilo iz sheme zelene komponente v okviru neposrednih plačil, postale obvezen standard za vse kmete, ki jih določeni standard zadeva. Za izvajanje teh standardov kmetje od leta 2023 ne bodo več pridobili dodatnih plačil, povezanih z izpolnjevanjem teh zahtev oz. praks.

Katere zahteve so postale obvezne?

DKOS 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi razmerja med trajnim travinjem in kmetijsko površino

Vzdrževanje razmerja trajnega travinja glede na celotno površino kmetijskih zemljišč se zagotavlja na ravni države. Izhodiščno leto predstavlja stanje v letu 2018. Razmerje se glede na leto 2018 ne sme zmanjšati za več kot 5 %. V primeru, da se bo zmanjšanje razmerja približalo 5%, se bo na nivoju države vzpostavil poseben sistem, kjer se bo **zahtevalo posebno predhodno odobritev spremembe trajnega travnika v njivo**.

Zahteva se izvaja na celotnem območju države in izvajati jo morajo vsi kmetje s trajnim travinjem.

DKOS 2: Varstvo mokrišč ali šotišč

Travniške površine (travniki in travniške površine trajnih nasadov) na območju mokrišč in šotišč je prepovedano preoravati, ali požigati, nasipavati ali kakorkoli posegati v zgornjo plast zemljišča /travno rušo. Zaraščanje teh površin ni dovoljeno. Njivske površine in površine trajnih nasadov na območju mokrišč in šotišč so obdelane plitvo. Prepovedano je izkopavanje / izkoriščanje šote. Površine na območju mokrišč in šotišč so obdelane vsaj enkrat na dve leti, kar pomeni občasno košnjo, ko razmere in vlažnost dotičnih površin to dopušča. Potrebno je izvajati ukrepe za omejitev širjenja tujerodnih rastlin z invazivnim potencialom in ukrepe za preprečitev širjenja zaraščanja. Prepovedano je izsuševanje in spreminjanje vodnih režimov. Na območju mokrišč in šotišč je prepovedano gnojenje trajnih travnikov. Na kmetijskih površinah znotraj območja mokrišč in šotišč je prepovedana reja na prostem. Obdelava območja mokrišč in šotišč pomeni košnjo. Kakršnokoli spreminjanje travinja v druge rabe ni dopustno.

Zahteva se izvaja od leta 2024. Izvajati jo morajo vsi kmetje s površinami na območjih mokrišč in šotišč.

DKOS 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin

Žetveni ostanki na ornih strniščih se ne smejo kuriti. Izjemoma se dovoli požiganje strnišč zaradi fitosanitarnih razlogov na podlagi odločbe fitosanitarnega inšpektorja. Prav tako ni dovoljeno požiganje travniških površin kot edini način obdelave v tekočem letu.

Zahtevo morajo izvajati vsi kmetje na celotnem območju države.

DKOS 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodotokov

Varovalni pasovi ob vodah 1. reda so v širini 15 m in 2. reda v širini 5 m in morajo biti vzpostavljeni v skladu z Zakonom o vodah. Varovalni pasovi ob osuševalnih jarkih, širših od 2 m, morajo biti vzpostavljeni v širini 3 m. Znotraj varovalnih pasov velja:

- prepoved gnojenja z organskimi in mineralnimi gnojili, ne velja za iztrebljanje živali na pašnikih med pašo,
- prepoved uporabe FFS,
- prepoved odlaganja organskih gnojil,
- prepoved oranja, dovoljena je površinska obdelava zaradi vzdrževanja priobalnega zemljišča (košnja, mulčenje ali paša),
- varovalni pas je lahko zaraščen s travo, samoniklimi rastlinami, grmovjem ali drevesi,
- paša živine na priobalnih zemljiščih mora potekati brez poseganja v strukturo brega vodnih teles,
- napajanje živine v vodotokih mora biti urejeno na za to določenih mestih in na kontroliran način brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča.
- živali na paši v varovalnem pasu ne dokrmeljemo, napajamo jih na kontroliran način v več manjših skupinah in na različnih mestih.

Zahtevo morajo izvajati vse kmetije, ki imajo zemljišča (GERK-e) na območju sloja voda I. in II. reda, ter osuševalnih jarkov.

DKOS 5: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije in erozije tal, vključno z upoštevanjem naklona terena

V trajnih nasadih je zahtevano ohranjanje teras zaradi zaščite pred erozijo. Na kmetijskih površinah z rabo njiva, ki imajo srednji naklon 10 % ali več, je treba med 15. novembrom in 15. februarjem upoštevati vsaj enega od teh ukrepov:

- ali oranje po plastnicah,
- ali ohraniti strnišče,
- ali poskrbeti za ozelenitev.

Zahteva za oranje po plastnicah ne velja za parcele manjše od 0,3 ha in za parcele usmerjene v smeri nagiba s krajšo stranjo krajšo od 40 metrov. Vertikalni nasadi so dovoljeni samo z odločbo MKGP za zahtevno agromelioracijo. Na kmetijskih površinah ne sme biti očitnih sledi zaradi neprimerne uporabe mehanizacije.

Zahteva se izvaja na ozemlju celotne države. Izvajati so jo dolžne vse kmetije, ki imajo kmetijska zemljišča (GERK-e) z rabo njiva s srednjim naklonom 10 % ali več. Vse kmetije, kjer se uporablja kmetijska mehanizacija, morajo poskrbeti, da na kmetijskih površinah ni očitnih sledi zaradi neprimerne uporabe kmetijske mehanizacije.

DKOS 6: Minimalna pokritost tal za preprečevanje golih tal v obdobjih, ki so najbolj občutljiva

Talna odeja se vzdržuje na vsaj 80 % kmetijskih površin kmetijskega gospodarstva v času od 15.11. do 15.2. naslednje leto. Zagotavlja se pokritost tal z rastlinami, zastirkami ali strniščem oziroma nepreorano površino.

Zahteva se izvaja na celotnem ozemlju države, v obdobju celega leta s poudarkom na najbolj ranljivih obdobjih. Izvajati so jo dolžna vsa kmetijska gospodarstva z ornimi površinami oziroma trajnimi nasadi.

DKOS 7: Kolobarjenje na ornih zemljiščih, razen za kmetijske rastline, gojene pod vodo

Obvezna je menjava posevkov vsako leto na najmanj 60 % ornih površin. Na ostalih 40 % ornih površin je potrebno zagotoviti, da se posevek zamenja najkasneje po treh letih. V teh treh letih pa je med glavnimi posevki obvezen podsevek, dosevek ali drugi glavni posevek. Drugi glavni posevek v istem letu se šteje kot kolobarni člen, če sledi takoj po spravi glavnega posevka in je prisoten do priprave zemljišča za setev in setve naslednjega glavnega posevka. Trave, travno-deteljne mešanice, deteljno-travne mešanice, praha in trajni nasadi na ornih površinah so del kolobarja in so lahko na istem zemljišču več kot tri leta. Posevek za namene tega standarda pomeni katero koli kmetijsko rastlino, vključno s trajnimi rastlinami na ornih zemljiščih.

Zahteva se izvaja na ozemlju celotne države.

Iz izvajanja te zahteve so izvzeta:

- kmetijska gospodarstva z 10 ha ali manj ornih površin,
- kmetijska gospodarstva na katerih se na več kot 75 % njivskih površin goji trave, druge krmne rastline, metuljnice, so površine v prahi ali so kombinacija naštetih rab
- kmetijska gospodarstva z več kot 75 % upravičenih kmetijskih površin z rabo trajno travinje,
- Kmetijska gospodarstva z ekološkim certifikatom.

Za leto 2023 zahteve tega standarda ne veljajo.

DKOS 8: Minimalni delež ornih zemljišč, namenjenih neproizvodnim površinam in značilnostim, ter na vseh kmetijskih površinah ohranjanje krajinskih značilnosti in prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah

Vsaj 4 % ornih zemljišč na ravni kmetije mora biti namenjenih neproizvodnim območjem in značilnostim, vključno z zemljišči v prahi. Za izračun minimalnega deleža neproizvodnih površin in značilnosti se štejejo: varovalni pasovi ob vodotokih, posamezne mejice ali skupine dreves in vrste dreves, neobdelano zemljišče (praha), majhni ribniki, kamniti zidovi.

Iz izvajanja zahteve po zagotavljanju minimalnega deleža neproizvodnih površin in območij so izvzeta:

- Kmetijska gospodarstva z velikostjo ornega zemljišča do 10 hektarjev
- Kmetijska gospodarstva z več kot 75 % upravičene kmetijske površine z rabo trajno travinje
- Kmetijska gospodarstva, kjer se več kot 75 % ornega zemljišča uporablja za proizvodnjo trav ali drugih zelenih krmnih rastlin, je neobdelanega, se uporablja za pridelavo stročnic ali pa gre za kombinacijo navedenih uporab

Za vse kmetije na celotnem območju države pa velja, da je prepovedano redčenje in krčenje mejic od 1. marca - 1. avgusta ter da se na kmetijskih površinah izvajajo ukrepi za omejitev širjenja (ne sme cveteti ali semeniti) tujerodnih rastlin z invazivnim potencialom. Ti ukrepi vključujejo odstranjevanje s puljenjem, košnjo, pašo, preoravanjem ali druge načine za preprečevanje njihovega širjenja.

3.10.4.2 DKOS 9: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja, ki je označeno kot okoljsko občutljivo trajno travinje, na območjih Natura 2000

Prepovedano je spreminjanje ali preoravanje vseh površin trajnih travnikov na območju, ki je določeno kot okoljsko občutljivo znotraj območij NATURA 2000.

Zahteva se izvaja na območjih Natura 2000. Izvajati jo morajo vse kmetije, ki imajo trajno travinje na območju Okoljsko občutljivih trajnih travinj na območjih Natura 2000.

Povzeto po: [Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo \(28. 9. 2022\)](#)

Pripravila: Lidija Diklič, kmet. inž.